

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В РОМАНІ ДЖ. ФРАНЦЕНА «ВИПРАВЛЕННЯ»

Вивчаються глобалізаційні процеси та досліджується їхній вплив на особистість. Виявлено, що одна з тем твору американського письменника Джонатана Францена «Виправлення» пов'язана саме з неминучим зломом людини, який приходить разом із глобалізацією. На основі твору показано зіткнення процесів глобалізації з процесами розвитку особистості, що становить неоднозначний і суперечливий характер глобалізаційних змін.

Ключові слова: *глобалізація, процес, зміни, особистість, криза, тенденція, напрям, рух, період, твір, автор, роман, проблема, аспект, акцент, конфлікт, протиріччя, феномен, культурний, соціальний.*

Проблема, яка досліджується в статті, містить аналіз деяких аспектів глобалізаційного розвитку у поєднанні з подіями та долями героїв роману Францена «Виправлення», де криза особистості є визначальною. Останнім часом явище глобалізації та глобалізаційних процесів привертають пильну увагу політиків, журналістів і вчених-суспільствознавців. Точаться дискусії, проводяться конференції, пишуться статті, монографії тощо. Феномен глобалізації став дуже популярним у багатьох науках і охоплює надзвичайно широке коло питань: економічних, екологічних, демографічних, політичних, моральних тощо. Однак досить мало це питання відображено в сучасній літературній науці. Література, як один із ключових факторів суспільного життя, також зазнає впливу глобалізаційних процесів, які, в свою чергу, спонукають до появи важливих тенденцій у сучасному соціальному і культурному житті. Власне цим і зумовлена актуальність пропонованої статті.

Мета статті полягає в спробі проаналізувати твір Джонатана Францена «Виправлення» в контексті процесів глобалізації та розглянути наслідки цих процесів для особистості, яка потрапляє в небезпеку й зазнає невідвортної кризи. Акцентується увага також на новаторстві автора, який крім постмодерністських художніх пошуків, у своєму творі відображає деякі особливості сучасних течій і напрямків, що наближає творчість Дж. Францена до літератури епохи глобалізації взагалі, а письменника робить яскравим представником нових концептів у складний час на межі століть зокрема.

Останнім часом у постмодерній літературі ми можемо часто зустріти термін «глобалізація». Інтелектуальна літературознавча, ширше мистецтвознавча, еліта активно осмислює цей феномен і досліджує наслідки глобалізаційних процесів та їхнє місце в контексті загальнолітературного і культурного процесів. Критеріями та предметом

дослідження глобалізації стають такі фактори: загальний історичний досвід, причини виникнення проблеми та шляхи її розв'язання, майбутнє для людства і зв'язок із різними науками. Висуваються різні аспекти вивчення даного питання: теоретичний, методологічний, історико-літературний. Глобалізація, як гостро дискусійна й складна парадигма ХХІ століття, потребує розв'язання і уточнення в широкому розумінні, яке неможливе без з'ясування її сутності на основі комплексного підходу.

Серед багатьох процесів, які відбуваються в нашому суспільстві, явище глобалізації залишається найбільш актуальним і суперечливим. Водночас поняття «глобалізація» стало заклинанням для одних і прокльоном для інших. На думку провідного російського вченого-глобаліста М. Чешкова, «поляризація громадської думки в оцінках глобалізації настільки значна, що вона ставить під сумнів можливість цілісного теоретичного бачення глобалізації, як казали римляни, „без гніву і пристрасті”» [4, с. 52]. Природно, вже сформувалися дві протилежні думки. Дехто розглядає нинішній етап глобалізації як безпрецедентне, унікальне явище, пов'язане винятково з розвитком новітніх інформаційних технологій і формування на їх основі «new есопоту». Дехто вбачає більш глибокий смисл у нових «надбаннях» часу (Е. А. Афонін, О. М. Бандурка, А. Ю. Мартинов) [1, с. 113]. Глобалізація – не найкращий варіант співіснування на планеті, однак це реалія, з якою не можна не рахуватися. Сьогодні створюється така ситуація, коли розвиток науки, технологій, засобів транспорту і масових комунікацій не тільки сприяє глобалізації, а й робить її невідворотною. Як зазначає Т. Денисова, «процес глобалізації є неминучим – усім зрозуміло, що не може бути ядерної катастрофи в одній окремо взятій країні, так само не може бути озонової дірки, яка б не давалася взнаки по всьому світу» [2, с. 575].

Оскільки поняття «глобалізація» використовується не тільки літераторами, а й вченими, політиками, його визначення необхідно уточнити. Такі вчені, як С. Робертсон, Дж. Харт, Дж. Модельські, дають різні тлумачення цього явища. Та всі вважають, що з 90-х рр. людство вступило в якісно новий етап свого розвитку. Саме термін «глобалізація» пов'язаний із «глобусом», тобто умовною моделлю зменшеного планетарного масштабу. Під глобалізацією розуміють процес соціальних змін, який полягає у формуванні єдиного всесвітнього ринку, всесвітньої інформаційної відкритості (Інтернет), появі нових інформаційних технологій, а також у зростанні глобального культурного зв'язку між людьми і народами. На думку Е.Гіденса, «в найбільш загальному вигляді під глобалізацією розуміють процес, котрий призводить до всеосяжного, всесвітнього зв'язування структур, інститутів і культур» [8, с. 111]. З одного боку, в широкому розумінні «глобалізація» – це процес становлення єдності людства, а з іншого – поняття глобалізації застосовується для характеристики процесів транснаціоналізації економіки, інформації та частково культури.

Всеохоплюючий, комплексний, взаємозумовлений характер глобалізаційних процесів наближує їх до філософії, до соціології і, звичайно, до культури і мистецтва. «Глобалізацію слід трактувати, – пише Т. Денисова, – не тільки як явище цивілізаційне, а й як феномен культури. Ідеться про потрактування співвідношення особистості та спільноти, людини та світу природи, життя і смерті, що такі різні, якщо не протилежні, на Заході та Сході» [2, с. 575]. І важливу роль американської культури тут не варто недооцінювати. Згадаймо С. Спендера, який порівнював ідею глобалізації з «ідеєю американізації». Т. Денисова цитує видатного вченого, який наголошував, що «ідея американізації полягала в тому, щоб продавати людям разом із продуктами, яких вони потребують, споживацьке світовідчуття. І ось уже ставши цілісністю, створеною з інших націй, зібраних з усієї землі, Америка служить моделлю світу, де кожен відчувається американцем – споживачем» [2, с. 574]. Зараз ми розуміємо, що він не помилився: західний світ справді пішов американським шляхом і створив масове споживацьке суспільство, де спостерігається дегуманізація людини, її моральна деградація і «розкультурнення», що свідчить про занепад духовної сфери людини.

Орієнтація переважної більшості людей Заходу на цінності матеріального та гедоністичного характеру започаткували гонитву за багатством та насолодою, котрі стали головними цілями життя. Відомий український вчений І. Дзюба зазначає, що «головокрутний технічний процес ударив по персональній надбудові та ендотимній засаді людини, фатально ушкодивши її духовну сутність. Втрата багатоманітності природних умов і вражень, радощів і стимулів, монотонність міського побуту і технологізованої праці, стандартизація навчання, інформації, розваг, серійність духовної продукції, – продовжує вчений, – все це призводить не тільки до емоційного збідніння життя, а й до зниження моральної чутливості, зокрема в пошуках сурогатних і стресових компенсатив утрачених переживань; до послаблення фізичного і психічного здоров'я, до поступового звуження шкали людяності, оскільки розвиток діставатимуть лише ті складники людської вдачі, які вписуються в дедалі більшою мірою „штучні умови існування”» [3, с. 8-9]. Отже, зміни в технології виробництва впливають на спосіб життя, а отже, й на саму людину.

Всі ці ідеї викликали до життя важливі тенденції в сучасному соціальному і культурному житті і, звичайно ж, не могли оминати й американської літератури, яка, як один з компонентів культури, має одне з чільних місць у всесвітньому літературному процесі.

Природно, що процеси на межі ХХ – ХХІст. сприяли появі різноманітних творів молодих письменників, де розкриваються болючі, актуальні соціальні феномени, зумовлені духом часу. Серед представників цієї хвилі можна виділити Джамейку Кінкейд, Річарда Руссо, Олександра Хемона, Майкла Чабона, Джампу Лахірі та багатьох інших. Твори цих авторів переважно концентруються на ситуації

морального та культурного конфлікту в системі людських відносин, які виникають унаслідок глобалізації.

Ризикнемо стверджувати, що найяскравішим і найпомітнішим літературним діячем серед великої когорти письменників-однодумців все ж таки залишається американський романіст і есеїст Джонатан Францен, творчість якого є яскравим відображенням основних концептів «культурного глобалізму» з акцентом на проблемах, пов'язаних з особистістю. Представник американського постмодернізму, Францен не може не цікавитися темами, які приходять разом із глобалізацією. Так, бестселер Дж. Францена «Виправлення» (*The Corrections*) (2001) став знаковим для сучасної американської прози, а молодий письменник здобув Пулітцерівську премію (2001) і заслужене визнання критиків. З одного боку, Дж. Францена охрестили одним із кращих романістів ХХІ ст., з іншого – роман «Виправлення» визнано одною з кращих робіт літератури за останні двадцять років [11, с. 5].

Тема, яка найбільш цікавить автора в романі, – тема добра і зла, що несе з собою глобалізація, плоди якої можуть бути поставлені на службу людям, але й можуть стати знаряддям знищення самих же людей. На прикладі сім'ї Ламбертів, яка постає перед нами в банальних та тривіальних подіях з власного життя, мета Францена полягає у відображенні кризи цілої системи людських взаємовідносин, неминучого зламу, що приходить разом із глобалізацією.

На думку Валерії Сейєрс, «цікаве поєднання гротескності Томаса Пінчона і сатири Сінклера Льюїса дає змогу Дж. Францену створити сімейну драму, характери якої за своєю емоційністю збігаються з характерами Джона Апдайка та Теодора Драйзера» [11, с. 15]. Письменник не відкидає впливу метрів літературного пера і це, звичайно, відбивається і на його потрактуванні часу, і на будові фраз, і на зображенні кожної людської особистості. Але своєрідність Францена полягає в тому, що він вносить власний неоціненний вклад в американську прозу ХХ сторіччя і робить глобальність основним принципом своїх романів. Найяскравішим з них за масштабами окреслених проблем, які притаманні літературі США в її так званому синдромі глобальності, залишається роман «Виправлення». Джонатан Францен створює унікальний трагікомічний роман, наближений до соціальної критики, де виносить сім'ю і її проблеми в центральну площину глобального концепту на межі ХХ – ХХІ століть. Ми стаємо свідками життєвого укладу однієї родини і водночас етнічних та моральних норм американського світу, якому бракує надійної опори на справжнє кохання та турботу. Як зауважує один із критиків, «перед нами постає багатомовний роман із руйнівним сімейним портретом і портретом деградації Америки в кінці 90-х – Америки, яку поглинула безумна влада грошей того десятиріччя, Америки, хворої на заздрість, обурення, жадібність і самовтіху, Америки, здатної до швидких рішень і рішучості, щоб не сприймати ці рішення» [7, с. 8].

Вже на першій сторінці роману «Виправлення» відчувається надзвичайне перенапруження, яке відбувається в приміському будинку

Ламбертів у містечку Сейнт Джуд. Сімдесятирічний Альфред Ламберт, який страждає від хвороби Паркінсона, добровільно йде в божевільне вигнання в підвал свого будинку. Автор підсилює сигнал неспокою й попереджає: «Так само як і в домі у Ламбертів, і в Сейнт Джуді, так і в країні в цілому, прийшло життя, яке проживається підпільно. Весь Середній Захід, як і маленьке провінційне місто, знаходиться в агонії: депресія, розчарування, купони в магазинах і заляканість владою на всіх рівнях» [6, с. 6]. Дружина Альфреда, Енід Ламберт, намагається не піддаватися загальним настроям і впевнена, що її місто населено добрими людьми і добрими дітьми; її світ був схожий «на галявину, де трава виросла такою густою, що зло було просто викорчуване: ідеальна казка» [6, с. 18]. Але життя Ламбертів зовсім не було радісним і прекрасним.

Джонатан Францен використовує класичну романну модель і вміщує своїх героїв у гущавину соціальних та особистих проблем на тлі проблем маленького містечка Сейнт Джуд, що на Середньому Заході, де і проживає сім'я Ламбертів. Автор утворює незвичну фактуру роману і змальовує родину, яка належить до середнього класу: колишній залізничник-пенсіонер, старіюча хатня господарка, старший син-капіталіст, молодший син-невдаха і самотня дочка-кухарка. Ми мимоволі стаємо свідками і спостерігачами драматичних, людських історій однієї родини, водночас реально уявляємо, що їсть, носить і обговорює звичайна людина в американському суспільстві. Використання автором таких нарративних моделей дає можливість відчутти той перелом, який переживає країна, і зрозуміти, як почувуються герої в умовах глобальних катаклізмів. Так, відомий американський письменник і критик Мішіко Какутані, великий поціновувач творчості молодого автора, зазначає, що «Джонатан Францен створив потужний роман про масове розуміння шлюбу, сім'ї і цілої культури – американської культури. Він зробив це з симпатією і нестримністю, котра демонструє широту бачення гострого сучасного характеру» [9, с. 1].

Альфред, патріарх сім'ї, колись керував залізницею, а зараз страждає від недоумства і депресій. Його хвороба Паркінсона постійно погіршується і межує з галюцинаціями і маячнею. На перший погляд Альфред є або жертвою маніпулювання своєї дружини Енід, або людиною, нездатною на створення людських взаємин і відносин. Вже в подальших епізодах роману ми дізнаємося, що навіть на початку життя Альфред був потайною й емоційно стриманою людиною, зовсім невідповідною до веселої і честолубної Енід. Але, незважаючи на все це, автор знаходить позитив у його мовчазній самовідданості й вірності дружині. Матріарх сім'ї, Енід, недалека, одержима, хоча любляча й «благословенна у своїй непідозруваній здібності до ухвалення рішень і самопереосмисленні» [6, с. 25]. Енід витрачає свої дні в постійних бурчаннях і галасливих скаргах на Альфреда своїм дітям, намагаючись зупинити те безладдя, яке панує в їхньому житті.

Діти Альфреда та Енід, Гері, Чіп і Деніз, всі переїхали на Схід, щоб уникнути задушливої атмосфери батьківського дому і нестерпного духу Сейнт Джуду. Молодше покоління Ламбертів думає, що вони будуть у змозі зробити певні «виправлення» і прожити більш наповнене життя, ніж у їхніх батьків. На жаль, всі троє такі ж нещасливі, як і батьки.

Орієнтація переважної більшості людей Заходу на цінності матеріального та гедоністичного характеру, пропаговані ЗМІ, їхня впевненість у можливостях свого розуму змінити світ на краще започаткували гонитву за багатством та насолодою, котрі стали головними цілями життя. «Люди, – наголошує З. Бауман, – перестають поважати сімейні традиції та цінності, внаслідок чого руйнується зв'язок між членами сім'ї та між поколіннями. Традиційні цінності людського співіснування, серед яких головними є Любов, Істина, Справедливість, Добро, перестають поцінюватися. З огляду на таку життєву орієнтацію люди починають ставитися до інших людей не як до особистостей, а як до речей, як до засобів, що їх слід застосовувати для отримання бажаних результатів. Кожен вважає особистістю, суб'єктом лише себе, розглядаючи всіх інших як частину ворожого світу. Ставлення людей один до одного з позиції егоцентризму породжує взаємне відчуження, ворожість, нелюбов, що по суті, є запереченням іншої особистості. У сучасному суспільстві цінність людини-споживача вимірюється насамперед товщиною її гаманця, й тому людина намагається вигідніше „продатися, пропонуючи себе як товар”» [5, с. 315]. Таким чином, ослаблення й повний розрив соціальних зв'язків породжує дезорієнтованість, невпевненість, незахищеність та самотність людини у такому складному, незрозумілому і небезпечному для неї світі. Отже, ми з впевненістю можемо стверджувати, що спостерігаємо яскраво виражену деградацію духовної царини людини.

Усі ці філософсько-естетичні реалії значною мірою вплинули і на Джонатана Францена і, безумовно, стали стрижневими в його романі «Виправлення». Проблема кризових періодів особистості цікавила й цікавить багатьох письменників (Р. Д. Бредбері, Г. Міллера, С. Рушді, А. Бірса, Г. Торо та ін.). Писемне новаторство Францена полягає в тому, що він самотужки намагається осягнути найглибші загальнолюдські істини у глобальному масштабі. Зображення людської особистості, її моралі та змінений стан свідомості в сучасному житті наближають прозу Францена до глобального зразка і створюють так звану глобальну філософію його прози. Він пропонує нам зображення нестабільного світу, сформованого міжнародною політикою, новітніми технологіями й економікою споживача, разом з тим намагається зв'язати все це з портретом сім'ї Ламбертів, а саме в кризові періоди їх життя, як складну комбінацію глобалізаційних сил.

Автор так сильно концентрується на свідомості кожного характеру, що нам здається ніби він «влізає в шкуру своїх персонажів». Долі його героїв складаються драматично і відображають цікаву низку історій становлення, зростання та перелому їх як індивідів та особистостей. Францен відображає головних дійових осіб роману у

специфічних життєвих ситуаціях, пов'язаних зі світоглядним переосмисленням, і змушує їх зробити власний вибір у суспільному хаосі. Це засвідчує майстерність Францена не тільки як письменника, а й як глибокого психолога і аналітика, а також вказує на оригінальність його літературного методу та стилю.

Велику увагу у творі прозаїк приділяє змалюванню молодшого сина Ламбертів, в образі якого автор привносить і комічне, і водночас глибоко трагічне соціальне навантаження. Чіп – колишній професор і лектор одного з коледжів, який був звільнений за сексуальні переслідування одного зі студентів. З одного боку, він має сумні інтимні звички, з іншого боку, «є вдумливим учнем Маркса і Енгельса, потенційним соціальним критиком, який любить вести демагогію про комерціалізовану, тоталітарну сучасність» [6, с. 55]. Однак це не заважає йому весь вільний час витрачати на переслідування жінок і спустошувати свою кредитну картку на прекрасні вина. Ми зустрічаємо Чіпа в романі в період, коли він має квартиру в Нью Йорку і гарну подружку, але зовсім не має грошей. Всі свої надії щодо збагачення він спрямовує на сценарій, який пише вже «цілу вічність». Робота заснована на скандалі Левінських і починається з безглузлого монологу про «неприємності фалоса в драмі „Тюдор”» [6, с. 30].

Сестра Чіпа, Деніз, працює кухаркою в модному висококласному Філадельфійському ресторані і, разом з тим, є зіркою ЗМІ. Деніз приваблює читача низкою позитивних якостей і робить своїм союзником протягом багатьох сторінок твору. Вона має співчутливий, милий характер, а її сексуальність оточена найглибшою таємницею в романі. Події, які відбуваються з Деніз, дають право стверджувати, що разом із розумом та вродою образ дочки Енід наділений поверховістю і недалекоглядністю. Уникнувши в молодості катастрофічного шлюбу, зараз вона витрачає свою юність і красу на одруженого чоловіка – свого боса, який володіє її рестораном. Для отримання нових, запальних емоцій Деніз дозволяє втягти себе також і у стосунки з його дружиною, Робін.

Гері Ламберт, старший брат Чіпа і Деніз, працює банкіром і займає посаду віце-президента Філадельфійського банку. За своєю натурою Гері – скупий капіталіст, наділений якостями снобістського і владного «яппі», який заплутався в тенетах власних жахів і побоювань щодо власного глузду. Добросовісний і скупий водночас, Гері надзвичайно переживає втратити власну посаду. Як і батько, старший син підвладний нападам параної і депресії, які змушують його кидатися на кожного навкруги себе. Ще одна цікава сюжетна лінія роману пов'язана з власною родиною Гері. Він одружений і має трьох дітей; сім'я відіграє важливу роль у розумінні страхів і невизначеності одного з Ламбертів і стає віддзеркаленням особистості Гері. Його дружина Кароліна – хитра жінка, яка постійно керує своїм чоловіком, але, як не дивно, сама стає мішенню владної, маніпулюючої Енід, матері Гері. Дві жінки весь час перебувають у психологічному двобої. Одна відмовляється від поїздок до родового помешкання в Сейнт Джуд і не бажає ставати «слухняною

іграшкою у великому замислі Енід, яка все життя прожила у власних тортурах» [6, с. 66]. Більше того, Кароліна не може не помічати, який вплив на Гері мають його батьки, і не усвідомлювати тієї подальшої дії, котра може накласти свій непоправний відбиток на відносини Гері-батька і їхніх трьох синів. Інша, як об'єкт постійного об'єднання родини, намагається зблизити сім'ю і вигадує різні приводи для цього, наприклад останнє Різдво разом. Єдине, в чому точно права і впевнена Енід, це те, що хлопчики Гері вже достатньо дорослі і мають право на спогади про пам'ятну подію в оточенні всієї родини в сімейному маєтку рідних для них дідуся і бабусі.

Як доречно зауважує Девід Гейтс, «роман Джонатана Францена «Виправлення» можна віднести до реалістичної саги з відображенням фамільної динаміки двох поколінь, де знайшли своє поєднання і розповіді про видозміни любові і бездонність геополітичного духовного неспокою». Роман-параноя про виправлення в сім'ї, але і про виправлення в суспільстві, «розповідь, що скріпляється незчисленною кількістю деталей, крихітних лейтмотивів, які створюють мозаїчну картину Америки ХХ сторіччя» [7, с. 16-19].

За словами іншого дослідника Ендрю О'Хагана «роман «Виправлення» – роман розчарувань, значних прибутків і великих втрат» [10, с. 9]. Так, проблеми Гері дуже схожі з проблемами батька і все його життя ніби було сплановане «як виправлення життя Альфреда», тоді як амбіції Деніз є втіленням прагнень її матері здобути соціальний статус та визнання в суспільстві. Відчуження Чіпа нагадує відчуження Енід від сусідів і друзів [6, с. 13].

Персонажі Францена часто існують на проміжній ділянці між власною та суспільною реальністю, що виявляє в них стійке прагнення знайти своє місце в мікросоціумі. Дію роману приводять у рух різні важливі питання, які ставить автор стосовно подальшої долі своїх героїв. Францен не відмовляється від притаманної йому філософської публіцистичності і дає нагоду самому читачеві знайти відповідь на ці питання, які становлять основні підтеми твору. Отже, Альфред буде поміщений у будинок пристарілих чи знов буде шукати уособлення в своєму підвалі? Деніз опиниться в ліжку з фінансовим прихильником, його жінкою чи з обома зразу? Чіп розбагатіє завдяки сценарію, внаслідок повернення його одруженої подружки, чи буде вбитий протягом незаконних махінацій в Литві? Найстарший син, Гері, буде продовжувати пити чи позбудеться впливу хитрої дружини і постійних насмішок дітей? Чи зможе стара Енід отримати коли-небудь потиск руки від своїх дітей?

Отже, роздоріжжя в долях своїх героїв автор невідривно пов'язує із глобальними зрушеннями у світі, що і є наслідком їх особистих внутрішніх переосмислень у пошуках сенсу людського існування. Процеси глобалізації спричинили істотні й радикальні зміни в усіх суспільних сферах життя, що призвело до повної переоцінки морально-етичних істин: зростання панівної ролі «культури споживання», деградації духовної царини, занепаду моралі, ослаблення і повного

розриву соціальних зв'язків, що породжує взаємну ворожнечу, відчуження, розчарування та самотність людини в новому і незрозумілому їй світовимірі. Як наслідок – злам і криза кожної особистості і зневіра у власні можливості. В цьому і полягає основний ідейно-художній зміст твору Дж. Францена «Виправлення», естетика творення художнього цілого на основі роздумів письменника про життя американців на межі століть.

1. *Афонін Е.А.* Велика розтока (глобальні проблеми сучасності: соціально-історичний аналіз). – К.: Парапан, 2002. – 348 с.
2. *Денисова Т.* Глобальне та локальне: параметри культури // Матеріали II Міжнародної конф. “Американська література на рубежі ХХ-XXI століть”(24-26 вересня 2002р). – К.: Вид-во ін-ту. міжн. віднс., 2004. – С. 65-75.
3. *Дзюба І.А.* Україна перед сфінксом майбутнього // Український історичний журнал. – 2002. – № 3. – С. 3-22.
4. *Чешков М.А.* Вигляд на глобалізація через призму глобалістики // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – № 2. – С. 52-56.
5. *Bauman Z.* Globalization. The Human Condition. – Cambridge, 1990.
6. *Franzen, Jonathan.* The Corrections. – New York: Farrar, Straus and Girroux, 2001. 566 S.
7. *Gates, David.* “American Gothic.” // New York Times Book Review 9 Sept. 2001.
8. *Giddens A.* the Consequence of Modernity. – Cambridge, 1990.
9. *Kakutani, Michiko.* “A Family Portrait as Metaphor For the 90’s.” New York Times 4 Sept. 2001.
10. *O’Hagan, Andrew.* “Everything Must Go!” London Review of Books 13 Dec. 2001.
11. *Sayers, Valerie.* “Caffeinated Realism.” Commonweal 21 Dec. 2001: 23-24

Summary

The article is devoted to the studies of the globalization processes and the investigation of their influence on the person. It is considered that one of the main themes of the American writer Jonathan Franzen’s novel “The Corrections” is connected with the unavoidable failure of the individual which comes together with globalization. The collision between the processes of globalization and the processes of personal development is shown on the basis of given novel in order to specify the contradictory character of globalization changes.

Key words: globalization, processes, changes, person, crisis, tendency, trend, movement, period, work, author, novel, problem, aspect, accent, conflict, antagonisms, phenomenon, cultural, social.

Стаття надійшла до редколегії 18.09.2007